Sammanfattning

I remisspromemorian presenteras förslag till ett legitimationssystem för lärare och förskollärare. Förslagen har tagits fram inom Utbildningsdepartementet med utgångspunkt i betänkandet Legitimation och skärpta behörighetsregler (SOU 2008:52). I betänkandet saknades bl.a. förslag om förfarandet vid en ny nämnd, Lärarnas ansvarsnämnd, varför det är nödvändigt att komplettera med och remittera sådana förslag. Förslagen om legitimation för lärare och förskollärare presenteras dock i sin helhet i denna promemoria så att de nya förslagen ska kunna förstås i sitt sammanhang.

Det finns flera syften med att införa ett legitimationssystem. Alla elever och barn ska undervisas av väl kvalificerade lärare och förskollärare som har prövats och visat sig vara lämpliga för yrket. Genom legitimationen skapas en dubbel kvalitetssäkring av den blivande lärarens eller förskollärarens lämplighet, dels i lärar- eller förskollärarutbildningen, dels under introduktionen i yrket. En legitimation ska också kunna återkallas om det visar sig att en lärare eller förskollärare inte längre är lämplig för yrket, vilket borgar för ökad rättssäkerhet för elever och barn. Legitimationssystemet kan därigenom också bidra till att statusen på lärar- och förskolläraryrkena höjs, så att möjligheterna att rekrytera personer som har något av yrkena som sitt förstahandsval kan bli bättre än i dag.

Det ska i framtiden krävas legitimation som lärare respektive förskollärare för att få anställas i skolväsendet utan tidsbegränsning. Av legitimationen ska det framgå i vilken verksamhet eller i vilka skolformer, årskurser och ämnen läraren eller förskolläraren är behörig att undervisa. En legitimation ska kunna kompletteras om läraren eller förskolläraren genom kompletterande kurser skaffat sig ytterligare behörighet. Det ska vara Statens skolverk som utfärdar legitimationer och upprättar ett register med uppgifter om legitimerade, eller tidigare legitimerade, lärare och förskollärare.

Förutsättningarna för att kunna ansöka om legitimation föreslås vara att lärare ska ha en lärarexamen och förskollärare en förskollärarexamen. Examen kan ha uppnåtts på olika vägar. Läraren respektive förskolläraren kan ha gått ett program som lett till examen eller ha en annan högskoleutbildning som gett tillräckliga ämneskunskaper och därefter ha gått en kompletterande pedagogisk utbildning. En lärare kan också ha yrkeskunskaper som validerats och därefter ha gått en pedagogisk utbildning som lett till en examen. Han eller hon ska därefter ha tjänstgjort minst ett läsår eller motsvarande på heltid under stöd av en mentor (introduktionsperiod). Introduktionsperioden ska i huvudsak omfatta undervisning, och uppgifter som tillhör undervisningen, som svarar mot

lärarens eller förskollärarens examen. Under denna tid ska rektorn eller förskolechefen ha bedömt lärarens eller förskollärarens lämplighet. En lärare eller förskollärare kan också ha ett utländskt behörighetsbevis, t.ex. en utländsk lärarexamen eller legitimation, som grund.

Endast legitimerade lärare ska, med ett par undantag, självständigt få sätta betyg. En lärare som inte är legitimerad ska sätta betyg tillsammans med en legitimerad lärare.

Som ett karriärsteg för lärare och förskollärare ska staten få utnämna lektorer. För att bli lektor ska det krävas att läraren eller förskolläraren är legitimerad och därefter har avlagt doktorsexamen eller minst licentiatexamen och visat pedagogisk skicklighet under minst fyra år.

Lärarnas ansvarsnämnd inom Statens skolverk ska bildas för att pröva ärenden om varningar, återkallande av legitimationer och nya legitimationer till personer som tidigare fått legitimationen återkallad. Statens skolinspektion ska vara den instans som kan göra anmälningar till nämnden. Den legitimerade ska också själv kunna ansöka om att få sin legitimation återkallad.

Kostnaderna för legitimationssystemet beräknas uppgå till 260 miljoner kronor årligen fr.o.m. 2013. År 2011 kommer uppbyggnaden av systemet att starta och kostnaden beräknas uppgå till 22 miljoner kronor. Bestämmelserna ska börja tillämpas fullt ut den 1 juli 2012, vilket innebär halvårseffekt, dvs. kostnaden beräknas till 130 miljoner kronor för 2012.